

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 73/2022-7

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka prerokoval oznámenia sudcov Ústavného súdu Slovenskej republiky Libora Duľa a Miroslava Duriša o možných dôvodoch ich vylúčenia z konania a rozhodovania vo veci vedenej Ústavným súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 1958/2021 a takto

r o z h o d o l :

1. Sudca Ústavného súdu Slovenskej republiky Libor Duľa **je vylúčený** z konania a rozhodovania vo veci vedenej Ústavným súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 1958/2021.
2. Sudca Ústavného súdu Slovenskej republiky Miroslav Duriš **nie je vylúčený** z konania a rozhodovania vo veci vedenej Ústavným súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 1958/2021.
3. Toto uznesenie nadobúda právoplatnosť a vykonateľnosť okamihom jeho prijatia Ústavným súdom Slovenskej republiky.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Oznámenie možných dôvodov vylúčenia a skutkový stav

1. Ústavný súd vedie pod sp. zn. Rvp 1958/2021 konanie podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľka“). Vec bola pridelená sudcovi spravodajcovi Ladislavovi Duditšovi, ktorý je predsedom štvrtého senátu ústavného súdu.
2. Sudca ústavného súdu Libor Duľa, ktorý je členom štvrtého senátu ústavného súdu, listom z 18. januára 2022 adresovaným predsedovi ústavného súdu oznámil v súlade s § 49 ods. 4 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) z dôvodu uvedeného v § 49 ods. 1 zákona o ústavnom súde okolnosti, ktoré by mohli byť dôvodom na jeho vylúčenie z konania a rozhodovania vo veci ústavnej sťažnosti sťažovateľky. V konkrétnostiach sudca ústavného súdu Libor Duľa uviedol, že sťažovateľku dlhoročne pozná a vo svojej skoršej funkcii sudcu

všeobecného súdu a predsedu trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky s ňou mnohokrát prišiel do kontaktu, predovšetkým ako so štátnou tajomníčkou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo spravodlivosti“), zahŕňajúc spoločenské stretnutia a podujatia v právnickej a sudcovskej komunite, pričom tento kontakt bol spojený s obvyklým kolegiálnym priateľstvom. Zároveň uviedol, že týmto je bez ohľadu na ním subjektívne garantovaný profesionálny prístup k rozhodovaniu, zodpovedajúci výkonu funkcie sudcu ústavného súdu, splnená premisa podľa § 49 ods. 1 zákona o ústavnom súde, a teda možnosť mať pochybnosti o jeho nezaujatosti so zreteľom na pomer k účastníkovi konania, a teda si splnil povinnosť podľa § 49 ods. 4 zákona o ústavnom súde a oznámil uvedené skutočnosti na účel rozhodnutia podľa § 51 ods. 2 zákona o ústavnom súde o tom, či je vylúčený z konania a rozhodovania v už označenej veci.

3. Sudca ústavného súdu Miroslav Duriš, ktorý je členom štvrtého senátu ústavného súdu, listom z 19. januára 2022 adresovaným predsedovi ústavného súdu oznámil v súlade s § 49 ods. 4 zákona o ústavnom súde z dôvodu uvedeného v § 49 ods. 1 zákona o ústavnom súde okolnosti, ktoré by mohli byť dôvodom na jeho vylúčenie z konania a rozhodovania vo veci ústavnej sťažnosti sťažovateľky. V konkrétnostiach sudca ústavného súdu Miroslav Duriš uviedol, že sťažovateľku dlhoročne pozná a vo svojej skoršej funkcii prezidenta Notárskej komory Slovenskej republiky s ňou mnohokrát prišiel do kontaktu ako so štátnou tajomníčkou ministerstva spravodlivosti, zahŕňajúc spoločenské stretnutia a podujatia, na ktorých reprezentovala rezort spravodlivosti. Zároveň uviedol, že v tom čase bol ich vzťah kolegiálny až priateľský, ale bez udržiavania bližších osobných kontaktov. V závere konštatoval, že tým je bez ohľadu na jeho subjektívne garantovaný profesionálny prístup k rozhodovaniu, zodpovedajúci výkonu funkcie sudcu ústavného súdu, splnená premisa podľa § 49 ods. 1 zákona o ústavnom súde, teda možnosť mať pochybnosti o jeho nezaujatosti so zreteľom na pomer k sťažovateľke.

4. Pokynom predsedu ústavného súdu z 19. januára 2022 boli obe oznámenia v zmysle článku IV bodu 1 písm. a) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2022 do 31. decembra 2022 (ďalej len „rozvrh práce“) pridelené na rozhodnutie podľa § 51 ods. 2 zákona o ústavnom súde do prvého senátu ústavného súdu.

II.

Relevantná právna úprava a posúdenie veci ústavným súdom

5. Podľa § 49 ods. 1 zákona o ústavnom súde sudca ústavného súdu je vylúčený z konania a rozhodovania vo veci, ak so zreteľom na jeho pomer k veci, účastníkom konania, zúčastnenej osobe alebo ich zástupcom možno mať pochybnosti o jeho nezaujatosti. Dôvodom na vylúčenie sudcu ústavného súdu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu ústavného súdu v konaní o prerokúvanej veci alebo v jeho rozhodovaní v iných veciach na ústavnom súde.

6. Podľa § 51 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak ide o rozhodovanie v senáte ústavného súdu, o vylúčení sudcu ústavného súdu rozhoduje iný senát ústavného súdu určený rozvrhom práce.

7. Podľa článku IV bodu 1 písm. a) rozvrhu práce ústavného súdu o vylúčení sudcu pri rozhodovaní v senáte podľa § 51 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde rozhoduje prvý senát, ak ide o sudcov štvrtého senátu.

8. Už vo svojej predchádzajúcej judikatúre ústavný súd opakovane konštatoval, že z pohľadu ľudskoprávneho, ako aj z pohľadu práva na nestranného sudcu ako komponentu práva na spravodlivý proces vyvinul Európsky súd pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) dve previazané stránky nestrannosti a judikatúru k nim rozvíja už viac ako 30 rokov (Piersack v. Belgicko, sťažnosť č. 8692/79, rozsudok z 1. 10. 1982; Pohoska v. Poľsko, sťažnosť č. 33530/06, rozsudok z 10. 1. 2012). Neutrannosť má stránku subjektívnu a stránku objektívnu a tie sú overované rovnomernými testami. Európsky súd pre ľudské práva zdôrazňuje význam neutrannosti sudcu pre dôveru verejnosti v súdnictvo, a to vo všeobecnosti (Olujč v. Chorvátsko, sťažnosť č. 22330/05, rozsudok z 5. 2. 2005, bod 57), ale osobitne pri objektívnom teste (Kinský v. Česká republika, sťažnosť č. 42856/06, rozsudok z 9. 2. 2012, bod 87).

9. Neutrannosť je vo vnímaní ESLP absenciou zaujatosti či predsudku vo veci, pričom neutrannosť môže byť overovaná už spomenutým subjektívnym a objektívnym testom. Východiskom je subjektívny test, v ktorom sa zisťuje osobné presvedčenie, postoj sudcu, resp. jeho záujem v prerokovanej veci. Osobná neutrannosť sudcu sa predpokladá, kým sa nepreukáže opak. Takýmto „opakom“ môže byť sudcom prejavené nepriateľstvo, neznášanlivosť alebo ak si napríklad sudca z osobných dôvodov vyhradí prerokovanie veci pre seba. Požiadavka neutrannosti nemôže byť dostatočne naplnená len subjektívnym testom, ktorý je náročný z hľadiska preukazovania. Na subjektívny test teda plynule nadväzuje test objektívny, ktorý si všíma, či sudca vykazuje legitímne pochybnosti z hľadiska jeho neutrannosti. Tu je dôležitá perspektíva neutranného pozorovateľa a relevantné je aj zdanie (ne)strannosti. Objektívna neutrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje tzv. teória zdania nezaujatosti [porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne neutranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt neutrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k stranám, k ich zástupcom, resp. k osobám zúčastneným na konaní. Podľa ESLP musí byť ustálené, či existujú zistiteľné skutočnosti, ktoré môžu vzbudzovať pochybnosti o neutrannosti sudcov, a v tomto zmysle môže mať aj zdanie určitú dôležitosť, pretože „v stávke“ je dôvera, ktorú musia súdy v spoločnosti vzbudzovať, nehovoriac o dôvere samotných účastníkov konania (Daktaras v. Litva, sťažnosť č. 42095/98, rozsudok z 10. 10. 2000, bod 32). Ústavný súd dodáva, že súčasne s dôverou, na ktorú musia súdy v demokratickej spoločnosti ašpirovať, je cez ňu „v hre“ aj autorita súdnych rozhodnutí.

II.1. K oznámeniu sudcu Libora Duřu:

10. Vo vzťahu k sťažovateľke ide u sudcu ústavného súdu Libora Duřu o jeho štvrté oznámenie podané v podstate z tých istých dôvodov, aké predniesol vo veci jej ústavnej sťažnosti vedenej pod sp. zn. Rvp 58/2020 a sp. zn. Rvp 977/2020 a vo veci návrhu generálneho prokurátora vedenom pod sp. zn. PL. ÚS 4/2020.

11. Vo veci ústavnej sťažnosti sťažovateľky vedenej pod sp. zn. Rvp 58/2020 príslušný senát ústavného súdu uznesením č. k. I. ÚS 57/2020-5 zo 4. februára 2020 rozhodol o vylúčení sudcu štvrtého senátu ústavného súdu Libora Duřu z výkonu sudcovskej funkcie, keď posúdil jeho oznámenie ako dôvodné.

12. Vo veci návrhu generálneho prokurátora vedenej pod sp. zn. Rvp 523/2020 plénum ústavného súdu uznesením č. k. PL. ÚS 4/2020-54 z 12. marca 2020 rozhodlo, že sudca ústavného súdu Libor Duľa, ako ani sudcovia ústavného súdu Miroslav Duriš, Jana Laššáková, Mojmír Mamojka, Peter Straka a Ľuboš Szigetí nie sú vylúčení z výkonu sudcovskej funkcie v danej veci, keď dospelo k záveru, že „*vnímanie nestrannosti dotknutých sudcov ústavného súdu v predmetnej veci sp. zn. Rvp 523/2020 si nevyžaduje vylúčenie dotknutých sudcov ústavného súdu z rozhodovania vo veci vedenej pod sp. zn. Rvp 523/2020*“.

13. Následne vo veci ústavnej sťažnosti sťažovateľky vedenej pod sp. zn. Rvp 977/2020 príslušný senát ústavného súdu uznesením č. k. I. ÚS 289/2020-8 z 9. júna 2020 rozhodol o nevyhlúčení sudcu štvrtého senátu ústavného súdu Miroslava Duriša a zároveň o vylúčení sudcu štvrtého senátu ústavného súdu Libora Duľu z konania a rozhodovania označenej veci, keď posúdil jeho oznámenie ako dôvodné. S odôvodnením ústavného súdu v uznesení č. k. I. ÚS 289/2020-8 z 9. júna 2020 sa príslušný senát ústavného súdu stotožnil aj pri posudzovaní aktuálneho oznámenia sudcu Libora Duľu o možných dôvodoch jeho vylúčenia.

14. V nadväznosti na už uvádzané skutočnosti prvý senát ústavného súdu aj v danom prípade (ako tomu bolo aj pri rozhodovaní o vylúčení vo veci vedenej pod sp. zn. Rvp 977/2020, pozn.), prihliadnuc aj na rozsudok ESĽP Harabin proti Slovenskej republike z 20. novembra 2012 k sťažnosti č. 58688/11 pre porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru (právo na prerokovanie veci pred nestranným súdom), opätovne posúdil oznámenie sudcu ústavného súdu Libora Duľu. K predmetnému uvádza, že pokiaľ išlo o nevyhlúčenie Libora Duľu v plenárnej veci vedenej pod sp. zn. PL. ÚS 4/2020, poukazuje na to, že predmetom uvedeného konania bolo udelenie súhlasu na vzatie do väzby sudcov, v ktorom ústavný súd posudzoval nielen skutočnosti, ktoré by v čase rozhodovania odôvodňovali podozrenie, že ide o pokus zneužiť trestné stíhanie proti konkrétnemu sudcovi (PL. ÚS 15/2014), ale po zmene ústavy ústavným zákonom č. 161/2014 Z. z. aj potenciálne zneužitie represívnych nástrojov trestného procesu zo strany exekutívy či prokuratúry do súdnej moci a jej nezávislosti. Na druhej strane uvádza, že v konaní o individuálnej ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ústavy ústavný súd rozhoduje o porušení konkrétnych základných práv a slobôd konkrétneho sťažovateľa. Zároveň v posudzovanom prípade nemožno neprihliadnuť aj na to, že zatiaľ čo v senátnej veci môže vylúčeného sudcu nahradiť v súlade s rozvrhom práce ústavného súdu iný sudca, v plenárnej veci je sudca ústavného súdu ako člen pléna ústavného súdu nezastupiteľný (k tomu aj Bangalórske zásady správania sa sudcov a komentár k nim – doktrína nevyhnutnosti – bod 100). Na rozdiel od ochrany individuálnych subjektívnych práv a slobôd pri udeľovaní súhlasu na vzatie sudcu do väzby ústavný súd hodnotil najmä prípadné útoky na funkciu sudcu a na súdnu moc a využíval pritom hodnotovú argumentačnú hrádzu, ktorá napomáhala chrániť ich individuálnu a inštitucionálnu nezávislosť, ako aj integritu súdnej moci.

15. Príslušný senát ústavného súdu rozhodujúci o oznámení sudcu Libora Duľu v predmetnej veci, berúc do úvahy najmä špecifikovanú judikatúru ESĽP, rezumuje, že hoci dotknutý sudca ústavného súdu nie je v príbuzenskom vzťahu so sťažovateľkou, nie je jej blízkou osobou, nie je v žiadnom vzťahu s jej právnym zástupcom ani nemá pomer k veci a nevykazuje explicitnosť a intenzitu predpojatosti, ktorá by spadala pod subjektívny test, z objektívneho hľadiska zdania sa jeho nestrannosti, a to aj s poukazom a prihliadnutím na jeho vylúčenie vo veci vedenej pod sp. zn. Rvp 58/2020, ako aj vo veci vedenej pod sp. zn. Rvp 977/2020 je namieste, aby bol vylúčený

aj z konania a rozhodovania vo veci ústavnej sťažnosti sťažovateľky vedenej pod sp. zn. Rvp 1958/2021 (bod 1 výroku tohto uznesenia).

II.2. K oznámeniu sudcu Miroslava Duriša:

16. Pokiaľ ide o oznámenie možných dôvodov vylúčenia sudcu ústavného súdu Miroslava Duriša, príslušný senát ústavného súdu uvádza, že tento nie je v príbuzenskom vzťahu so sťažovateľkou, nie je jej blízkou osobou, nemá ani žiaden vzťah s jej právnym zástupcom pred ústavným súdom alebo pred všeobecnými súdmi a z jeho oznámenia nevyplýva, že by jeho „kontakty“ so sťažovateľkou presiahli takú úroveň, že by bolo možné považovať ich za spôsobilé narušiť jeho nestrannosť ako sudcu ústavného súdu, a to ani z hľadiska subjektívneho testu, ako ani pri zohľadnení tzv. teórie zdania uplatňovanej v judikatúre ESLP, v zmysle ktorej môže k vylúčeniu sudcu z prerokovania a rozhodovania vo veci dôjsť iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k danej veci, účastníkom alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „*sine ira et studio*“, teda nezávisle a nestranne. Známosť (minulá alebo súčasná) medzi dotknutým sudcom ústavného súdu a sťažovateľkou je evidentne profesijná, bez intenzívnejších alebo osobnejších vzťahov či kontaktu. V kontexte oznámenia sudcu ústavného súdu Miroslava Duriša možno doplniť, že tento bol prezidentom Notárskej komory Slovenskej republiky v rokoch 2007 až 2011, zatiaľ čo sťažovateľka bola štátnou tajomníčkou ministerstva spravodlivosti v rokoch 2012 až 2019.

17. Príslušný senát ústavného súdu tak po prerokovaní dôvodov uvedených v oznámení sudcu Miroslava Duriša, člena štvrtého senátu ústavného súdu, dospel k záveru, že tieto nie sú dostačujúce pre naplnenie predpokladov o jeho vylúčení z konania a rozhodovania vo veci vedenej ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 1958/2021, v dôsledku čoho rozhodol tak, že nie je vylúčený z konania a rozhodovania predmetnej veci (bod 2 výroku tohto uznesenia).

18. Podľa § 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde rozhodnutie ústavného súdu nadobúda právoplatnosť a vykonateľnosť dňom jeho doručenia poslednému z účastníkov konania pred ústavným súdom, ak tento zákon v § 83, § 90, § 100, § 108, § 150, § 168, § 175 alebo § 179 neustanovuje inak alebo ak nevyplýva iné z rozhodnutia ústavného súdu.

19. Ústavný súd v záujme rýchlosti a plynulosti konania rozhodol podľa § 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde tak, že toto uznesenie nadobúda právoplatnosť a vykonateľnosť okamihom jeho prijatia ústavným súdom (bod 3 výroku tohto uznesenia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 9. februára 2022

Miloš Maďar
predseda senátu